
Article Type:

Research Paper

Original Title of Article:

An evaluation on functionality of the workbook for social studies for the 7th graders

Turkish Title of Article:

7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabının işlevselliğine yönelik bir değerlendirme

Author(s):

Hüseyin EROL

For Cite in:

Erol, H. (2017). An evaluation on functionality of the workbook for social studies for the 7th graders. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 7(1), 01-22, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2017.001>

Makale Türü:

Özgün Makale

Orijinal Makale Başlığı:

An evaluation on functionality of the workbook for social studies for the 7th graders

Makalenin Türkçe Başlığı:

7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabının işlevselliğine yönelik bir değerlendirme

Yazar(lar):

Hüseyin EROL

Kaynak Gösterimi İçin:

Erol, H. (2017). An evaluation on functionality of the workbook for social studies for the 7th graders. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 7(1), 01-22, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2017.001>

An Evaluation on Functionality of the Workbook for Social Studies for the 7th Graders

Hüseyin EROL^{*a}

^a Adıyaman Türkiye Petrolleri Ortaokulu, Adıyaman/Turkey

Article Info

DOI: 10.14527/pegegog.2017.001

Article history:

Received 05 April 2016
Revised 06 June 2016
Accepted 14 November 2016
Online 02 December 2016

Keywords:

Social studies,
The workbook,
Students' opinions.

Article Type:

Research paper

Abstract

The aim of this study is to examine the 7th graders' perceptions over the workbook for social studies course. Of the qualitative research designs, the phenomenology design was used in the research. The data was collected through the semi-structured interview form developed by the researcher. Within the scope of the research, 93 7th graders from 3 different schools in Adıyaman were interviewed. The working group of the research was determined through the easy accessible case sampling method. The collected data was analyzed through the descriptive analysis technique. In the research most of the students (75.24%) were found out to have negative perspective on the workbook for social studies course for the 7th grade. It was revealed that the students find activities in the workbook boring and do not want to do the activities. It was concluded that activities in the workbook were mostly assigned as homework for the students by their teachers. It can be said that teachers' negative attitudes and statements about workbooks contribute to students' not taking this important course material seriously. It was discovered that the workbooks which should be used with course subjects together in the classroom are used to give performance grades. It can be said that combination of course books and workbooks can increase effectiveness of these books.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenci Çalışma Kitabının İşlevselliğine Yönelik Bir Değerlendirme

Makale Bilgisi

DOI: 10.14527/pegegog.2017.001

Makale Geçmişi:

Geliş 05 Nisan 2016
Düzeltilme 06 Haziran 2016
Kabul 14 Kasım 2016
Çevrimiçi 02 Aralık 2016

Anahtar Kelimeler:

Sosyal bilgiler,
Çalışma kitabı,
Öğrenci görüşleri.

Makale Türü:

Özgün makale

Öz

Bu çalışmanın amacı 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabına ilişkin algılarını incelemektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden, olgubilim deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Adıyaman'da 3 farklı ortaokulda 7. sınıfta öğrenim gören 93 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel çözümleme tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin büyük bir bölümünün (%75.24) 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabına karşı olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin çalışma kitabındaki etkinlikleri sıkıcı buldukları, etkinlikleri yapmak istemedikleri tespit edilmiştir. Çalışma kitabındaki etkinliklerin öğretmenler tarafından öğrencilere çoğu zaman ödev olarak verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin çalışma kitapları ile ilgili sergiledikleri olumsuz tutum ve sözlerinin öğrencilerin bu önemli ders materyalini ciddiye almamalarına neden olduğu söylenebilir. Sınıf içinde ders konuları ile birlikte kullanılması gereken çalışma kitaplarının öğretmenler tarafından sözlü notu vermek için bir araç olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Ders kitabı ile öğrenci çalışma kitaplarının birleştirilmesinin bu kitapların etkinliğini artıracığı söylenebilir.

Introduction

The rapid change and transformation in the scientific and technological field in this century have influenced almost every moment of our life. Along with increasing knowledge, an overwhelming amount of development has been experienced in industry, defense, economy, technology, art and education. Our country has got ready to take place among the developed countries thanks to its recent rapid development. The development in every field surely depends on the approach of education of high quality. The educational approach involving specialized staff, keeping up with innovations and internalizing these innovations affect other fields on one-to-one basis. The educational approach in our country is required to keep up with the current conditions and to be open to change and transformation. Some changes were underwent in our education system by abandoning the educational approach employed in our country in past, but could not respond the conditions. It is certainly impossible for today's individuals to develop and have characteristics meeting expectations of the society through traditional, teacher-centered, method-limited curricula. Today the developed societies expect new generations to question, be sensitive to problems, focus on seeking for solutions, be creative and have higher-thinking skills such as critical thinking (Palandökenlier, 2008). In our country, the educational approach has changed and renewed through the constructive system since 2004. The old approach involved an autocratic perspective and students were passive and only receivers. Teachers were in the center of teaching and they were active. Teachers have become guides and students have become active through the constructive system. Educational environments and materials used in these environments are required to be appropriate for the constructive system in order to be able to achieve the objectives in the new curriculum and to have students acquire the required skills. Thus, resources used with aim of teaching are required to be prepared in a way relevant to the approach in the curriculum (İzmirli, 2008). Teachers are given teachers' books and students are given both course books and workbooks by Ministry of National Education at the beginning of each education year. Workbooks are supplementary books centering on students and making teaching more efficient by letting students be active. Teachers' books involve guidance on how to handle activities in workbooks (İnce, 2015). The Article 9 of the specification on preparing course books used in the elementary schools under Ministry of National Education through competitions involves the following information regarding workbooks:

- Workbooks include elements helping have students acquire knowledge and skills in accordance with objectives in curricula and reinforcing learning.
- To make learning easier, workbooks include various examples attracting students' interest and studies on subjects and supporting learning. They also include studies related to the everyday life.
- Workbooks include studies and evaluations measuring whether expected knowledge, skills, values and attitudes have been acquired at the end of each subject according to characteristics of courses.
- Workbooks include various examples helping improve students' talents, activities, e-mail addresses on handled subjects and units and resources for reading.
- Workbooks include charts on which results of practice and operations will be written according to characteristics of subjects, information and data tables and materials supporting teaching such as shapes, graphics, sketches, templates, maps, plans, pictures, plaques, photos, video tapes, voice tapes, slides, CD, DVD, VCD, etc. (MEB, 2006).

Workbooks not only contribute to students' studies while preparing for courses and treating subjects, but also can be used as teaching materials leading students' after-course studies (Kılıç & Seven, 2006). Although, in practice, workbooks are thought as resources letting reviewing what has been learnt after courses, they also have roles to guide students for their studies during the teaching period (Demirel & Seferoğlu, 2001). Furthermore, these books function as "books as notebooks" letting students participate in learning process actively (Kabapınar, 2009).

In general, Behavioral objectives, directions with which addressees should comply, activities making learning easier and questions for evaluation are involved in workbooks. Moreover, illuminating pictures, shapes and graphics are included in them (Erden, 1997). Activities in workbooks make it easy for teachers to have students acquire knowledge, skills and attitudes (Komisyon, 2010).

Some studies on workbooks are available in literature. Doğu (2010), concluded in his study that Turkish teachers are more indecisive about activities in workbooks. Based on this result, the author found out that teachers do not make study of activities in workbooks enough and do not have enough information about features activities are required to have. Baki (2012), found out in his study, in which he examined the situation of the use of social studies workbooks for the 6th and 7th graders according to teachers' and students' opinions, that there are various problems faced in practice. It was revealed that the workbooks for social studies are under-utilized in social studies courses in secondary schools. It was found that although a good many of the teachers involved in the study stated they used the workbooks, they did not use them in a way that led to active learning as the Ministry of National Education suggests. The teachers were also revealed to have the activities assigned as homework. Some teachers were found to think that some of the activities in workbooks were not related to the content items. In the study by Educational Research and Development Department (2008), in which the available status of the course books employed in the primary and secondary schools was evaluated according to the students' and teachers' opinions, it was revealed that the teachers did not find the workbooks for social studies employed in the secondary schools satisfactory in general. Palandökenlier (2008), found out in her study that most of the teachers involved in the research thought that activities in the workbooks for social studies for the 4th and 5th graders influenced creative thinking positively. It was revealed that lack of materials both in school and at home, lack of technological equipment and crowded classrooms caused the activities in the workbooks not to be employed and evaluated. Some of the activities were found not to be understood by the teachers and students. Akdağ (2008), revealed in his study that the 6th and 7th graders had negative opinions on the course books and workbooks for social studies. The students expressing their negative opinions were revealed to think that the books were not understood easily and the activities were difficult. It was found out that students could not comprehend the aim of the workbook and did not enjoy doing the activities.

Çelik and Katılmış (2010), determined in their study that in social studies teachers' opinion, negations arising from the content and visuals of the course books and workbooks had negative influence on students' success and this caused problems in terms of acquiring the acquisitions of the course. The teachers involved in the study were revealed to have difficulty while planning because of redundant activities. In their study in which they examined to what extent the workbooks for social studies for the 4th, 5th, 6th, and 7th graders could achieve the skills and values, Kaya, Artvinli and Önal (2007), concluded that the activities for acquiring skills and values were not satisfactory in terms of the quality, quantity and method. In his study in which he examined the workbooks for Turkish for the 4th graders according to the teachers' opinions, Odabaşı (2007), determined that the teachers had difficulty in employing activities in the workbooks. The teachers were revealed to find activities in the workbooks unsatisfactory and to think that revision was required. It was found out that the teachers frequently had the activities done as homework by reasoning insufficiency of the course periods. The benefit expected from workbooks depends on their use in classes. Thus, it is important to evaluate both workbooks' content and their use cases. Except for the above studies, research on workbooks and course books for different courses are available in literature. Güven (2010), examined workbooks and course books for life sciences for students in primary schools according to teachers' opinions, Bakar, Keleş and Koçakoğlu (2009), examined teachers' opinions on books sets for science and technology course for the 6th graders by Ministry of National Education, Sönmez and Yıldırım (2015), examined social studies teachers' opinions on workbooks for Turkish Republic Revolution History and Kemalism course for the 8th graders, Kulantaş (2007), examined workbooks, course books and teachers' books for social studies course for the 4th and 5th graders according to teachers', students' and students' parents' opinions, Hayırsever (2010), evaluated workbooks, course books and teachers' books for social studies course in terms of the basic skills in the curriculum for social studies course, Gömleksiz, Kılınc and Cüro (2011), examined

influence of activities in workbooks on improving responsibility of learning, Demirci and Albuz (2010), evaluated the application status of workbooks and teachers' books having been prepared based on the curriculum for music course in 2006, Göçer (2011), evaluated functionality of workbooks for Turkish course for students in secondary schools, İnce (2015), evaluated the use case of workbooks for science and technology course for the 6th graders students in secondary schools according to teachers' and students' opinions, Baran (2015), examined relevance of workbooks and teachers' books for Turkish course for the 8th graders to the constructivism, İzmirligil (2008), examined workbooks and course books for Mathematics course for students in secondary schools according to the constructivist approach. In this research, the 7th graders' perspective on the workbooks for social studies course and the application status of the workbooks for social studies course were tried to be revealed. The aim of this study is to reveal functionality of the workbook for social studies course for the 7th graders in practice based on students' opinions. The 7th graders' perspective on workbooks, frequency of students' using workbooks and students' perspective on activities in workbooks will be evaluated in the study.

Method

Research Design

Of the qualitative research designs, "the phenomenology design" appropriate for nature of the research was used in this study. The phenomenology design focuses on facts we are aware of but we do not have a profound and detailed understanding about (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2014). In the phenomenology research, data sources are individuals or groups experiencing the fact the research focuses on and expressing or reflecting this fact (Yıldırım & Şimşek, 2006). In this study, the phenomenology design was preferred because it was thought that the 7th graders having experience of using the workbooks from the 5th grade to the 7th grade could express their opinions on these books better. The interview is the main mean of data collection in this method. The 7th graders' views on the workbook for social studies course were examined in this study. The data of the study were collected through survey method. The purpose of survey method is to describe the existing state (Karasar, 2005).

Participants

The working group of the research consisted of 93 7th graders in 3 secondary schools in the city center of Adıyaman. The working group of the research was determined through the easy accessible case sampling. The participants in the sampling volunteered for reliability of the research data. The 7th graders were preferred for the research because it was thought that these students had 3-year experience of the workbooks for social studies course.

Table 1.
Demographic Characteristics of the Working Group.

Gender	f	%
Female	42	45.16
Male	51	54.84
Total	93	100.00

Demographic information belonging to the students involved in the research is given in Table 1. 45.16 % of the students forming the research-working group are female and 54.84 % of the students are male.

Data Collection Tool

The research data was collected through the semi-structured interview form. In this technique, the researcher prepares the interview protocol including questions s/he plans to ask in advance. However; the researcher can influence the stream of the research using different questions or sub-questions and can lead the person to explain and detail his or her answers (Türnüklü, 2000). The semi-structured interview form was developed by the researcher to acquire data within the scope of the research from the students involved in the working group. During the process of developing the semi-structured interview form, the literature was scanned and the developed questions were made ready to be submitted to the expert opinions for the content validity. The interview form was submitted to an instructor specializing in the teaching of social studies, and to another instructor having studies in assessment and evaluation.

After the instructors stated their opinions, the interview form was finalized by removing one question from the interview form and correcting one question. The pre-application was carried out to 11 students in order to determine validity of the questions. After it was determined through the application that the questions were understood and no other issues except for the content were handled, it was carried out to the sample group. The students were asked 4 questions in total during the interview. The obtained data was entered into the computer program by the researcher.

Data Collection and Data Analysis

Data collection in phenomenology research reveals lives and meanings. In this research, the descriptive analysis technique was used to analyze the data. The obtained data in the descriptive analysis technique is summarized and interpreted according to the themes determined in advance. Data can be organized according to themes revealed through research questions or it can be presented by considering questions or dimensions used in processes of interview and observation. In the qualitative research, validity is the researcher's observation of the fact s/he searches as it is and objectively (Yıldırım & Şimşek, 2006). In this research, the students involved in the research were delivered the interview forms consisting of open ended questions and they were asked to reply the questions within two-course-duration after permission was taken from their teachers and school administrations. The researcher was in the classroom and replied the students' questions in the process of data collection. The process of data collection lasted 3 days. In this research, the students involved in the research were evaluated as they were and objectively. In this research, the themes formed based on the obtained data and the frequency of all expressions coming under the sub-themes was displayed in tables. Since interviewees are used as the means of data collection in the interview technique, reliability was examined depending upon interviewees (Türnüklü, 2000). In this case, researchers code same data set and reach a reliability percent by comparing similarities and differences of revealed coding numerically (Yıldırım & Şimşek, 2000). In this research, a frame was formed for analysis in the first step of the descriptive analysis done separately by an instructor specializing in the field, who has qualitative studies, except for the researcher. In the second step, the data was defined after conceptual codes were determined. Miles & Huberman's reliability formula was used to calculate reliability of the research. 81% agreement percentage was attained by comparing coding similarities and differences of the researcher and the instructor by using "Reliability = ((Agreement) : (Agreement + Difference of Opinion)) x100" (Miles & Huberman, 1994). The data was processed according to these agreeing codes. The attained result was accepted reliable for the research. In the descriptive analysis, quotations were often employed directly to reflect interviewees' opinions in a striking way. The aim of such an analysis is to present obtained data in an organized and meaningful way for readers (Yıldırım & Şimşek, 2005). In this research, sometimes interviewees' striking opinions were quoted directly. The interviewees' names used in the quotations were the code names given by the researcher. "FS" was used for the female interviewees and "MS" was used for the male interviewees.

Results

The findings attained through the 7th graders' perceptions over the workbook for social studies are given below.

Table 2.
The Students' Opinions on the Workbook for Social Studies Course for the 7th Grade.

Theme	Sub-theme	f
The students' perspective on the workbook	The ones having positive perspective	
	It helps me reinforce the subjects	11
	I believe the workbook is beneficial	9
	It is good if the Ministry of National Education delivers	4
	Studying the workbook is like revising the subjects	4
	It leads researching	2
	I can notice my lack	1
	The ones having negative perspective	
	Its being given as homework is boring	31
	I study for performance grades	16
	Waste of time	5
	I study it willingly if is test	4
	The teacher would always use it if it were important	4
	I don't take the workbook seriously	3
	These books are not necessary even the	2
	Teacher says it is unnecessary	2
	It doesn't give additional information	1
These books are unnecessary	1	

The data obtained through the students' opinions on the workbook is given in Table 2. A great many of the students involved in the research are seen to have negative perspective on the workbook for social studies (total percentage of negative opinions is 73.24%). It can be said that the students do not find the workbook beneficial and they consider it as a compulsory book. They do not study willingly because the activities are given as homework and it helps them get high performance grades. The student with the code MS 26 expressed his opinion by saying: "I do not believe that the workbook is beneficial. It is easier to do tests in test books and other sources. To me, workbooks are nothing but waste of time." Of the findings attained through the participants, expression of the student with the code FS 21 as "Even the teacher says it is unnecessary" is the most interesting in terms of revealing the seriousness of the situation. The student with the code FS 29 expressed her opinion by saying: "Our teachers recommend us to buy books sold in bookshops. Thus, the workbooks must not be so important. The activities are not asked in the exam we will take in the 8th grade, test questions are asked. The ones doing more tests get high scores in the exam of TEOG (the exam applied to attend secondary education)." Is important as it reflects teachers also have negative opinions on the workbook. It is seen that the students having positive perspective on the workbook attach importance to its being compatible with the course subjects and reinforcing the subjects they studied in the lessons. In this sense, the student with the code MS 11 expressed his opinion by saying: "It helps me reinforce the subject we studied in the lessons. Doing the activities is like revising the subjects."

The data obtained through the students' opinions on frequency of their using the workbook for social studies is given in Table 3. When the data for frequency of the research-involved-students' using the workbook is evaluated, the rate of the students never using the workbook (20.43%) is in a not-underestimated state. In this sense, the student with the code MS 36 expressed his opinion by saying: "We never use the workbook during the lessons."

Table 3.
Frequency of the Students' Using the Workbook for Social Studies for the 7th Grade.

Theme	Sub-Theme	f
Frequency of the students' using the workbook	I use	
	We sometimes use in the lesson	12
	The teacher has the activities done regularly in the class	6
	I do at home even if the teacher does not assign	1
	I do not use	
	We never use	19
	The teacher does not already check	7
	It is at home pointlessly	1
	They make us do in order not to leave us free	1
	I do not bring with me at school if the teacher does not demand	1

We often benefit from the supplementary books or we use the copies our teacher prepared.” That the students do not use the workbook actively in the classroom is thought to be the most important reason for the students' pushing the workbook into the background. The student with the code FS 8 expressed her opinion by saying: “Our teacher sometimes tells us: “Do this activity in 5 minutes!” After we do it, the teacher lets us read our answers loudly one by one. Our teacher explains the questions we could not answer correctly” reveals the case. The students using the workbook actively were found to be the ones who use the workbook in the lesson. It can be said that the teachers' perspective on the workbook is the main factor causing the students to have positive or negative perspective on this course material. The student with the code MS 29 expressed his opinion by saying: “I never bring it with me if the teacher does not tell so.” summarizes the case.

Table 4.
The Students' Opinions on Activities in the Workbook for Social Studies for the 7th.

Theme	Sub-theme	f
The students' perspective on the activities	Beneficial	
	They make it easy for me to understand the subjects	15
	I do the activities willingly	13
	They give me the opportunity to review the subjects	5
	It is better to do them in the lesson	2
	I enjoy learning new things	1
	I do the enjoyable ones	1
	Not beneficial	
	I get bored while doing the activities	23
	The activities don't promote my interest in the course	4
	I don't understand some of the activities	3
	Some of the activities cannot be understood	3
	The visuals are less, they do not attract my interest	2
	Too much information is demanded	2
	Waste of time	2
	It will be better if it is test	1

The data obtained through the students' opinions on activities in the workbook for social studies is given in table 4. It was revealed that a good many of the students involved in the research (54.81%) do not want to do activities in the workbook for social studies due to various reasons or they do the activities because of compulsory reasons (for fear for getting low grades). The student with the code FS 17 expressed her opinion on this case by saying: “I do them unwillingly as I find them rather boring. I can

understand the subject when I do some of the activities eagerly. However, I have some difficulties for that.” The students are understood to have negative perspective on the activities by coming up with reasons such as getting bored with doing the activities, the activities' not attracting their interest, not finding the activities enjoyable. The student with MS 39 code expressed his opinion by saying: “The activities sometimes cause me to feel as if I knew nothing, for there are nonsense questions.” can be an example for this situation. Apart from these students having negative perspective, it can be seen that there are students finding activities in the workbook beneficial. It is understood through the obtained data that these students using the workbook more consciously. These students were seen to make a remark as the activities help them reinforce subjects, enable them to notice their lack and help them get new information. The student with the code MS 31 expressed his opinion by saying: “It seems to me as if I reviewed the subject when I do some of the activities.”

Table 5.
Students' Remarks on Social Studies Teachers' Ways to Employ the Workbook.

Theme	Sub-Theme	f
Students' remarks on social studies teachers' ways to employ the workbook	In the classroom	
	Our teacher always uses it during the lesson	7
	We sometimes use it	5
	The teacher has it done at the end of each unit	4
	The teacher has it done at the end of the term	1
	Outside the classroom	
	It is assigned as homework	36
	The teacher has it done for the performance grade	6
	The teacher does not have it done as s/he regards it as unnecessary	2
	The teacher sometimes hands out photocopies instead of the workbook	2
The teacher has it done so as not to leave it unfilled	1	

The data attained through the students' remarks on social studies teachers' ways to employ the workbook is given in table 5. Regarding their teachers' ways to employ the workbook, the students involved in the research were revealed to state that their teachers often assign the activities as homework and do not employ the workbook in the lesson. The student with the code MS 47 expressed his opinion by saying: “Our teacher assigns it as homework. That it is not being employed in the classroom but being assigned as homework bothers me. I want the workbooks not to be included.” It could be understood through the students' statements that some teachers employ activities in the workbook as a tool to grade. The student with the code FS 7 expressed her opinion by saying: “Activities for the subjects we studied in the classroom are assigned as homework. We bring the workbook to school on determined days and our authorized friend checks them. Our teacher gives us performance grades for the homework we did at the end of the term.” Rather than the activities, some teachers were determined to assign photocopies of different sources as homework. It can be stated that this behavior is one of the reasons causing the workbook to be regarded as unimportant. Some teachers were found to employ the workbook during the course time and some were found out to employ it at the end of each unit or subject. It is understood that the workbook is not used based on a suitable planning although it is to be used in a compatible way with the course book. The student with the code FS 32 expressed her opinion by saying: “Our teacher doesn't usually employ the workbook. It may be so because the teacher finds it unnecessary. I think it will not give something to us too much when we use it. “The teachers can be said to misemploy the workbook in general and not to give due importance to it.

Discussion, Conclusion and Suggestions

The findings of the research revealed that a good many of the 7th graders (75.24%) have negative perspective on the workbook for social studies. It was concluded that the students do not think that the workbook is a beneficial source. The students were also concluded to regard the workbook as a book which they study because it is assigned as homework, which teachers use as a tool to give performance grades and so, turns to an obligation which is studied unwillingly. Of the findings attained through the participants, expression of a student as "Even the teacher says it is unnecessary" is the most interesting in terms of revealing the seriousness of the situation. Sönmez and Yıldırım (2015), concluded in their study that the workbook-activities' being assigned as homework is not relevant to the purpose and philosophy of preparation of workbooks and that the impression of students' finding activities in the workbook unimportant causes a different problem for use of the book. Aytekin and Pala (2013), concluded in their study that although a good number of the teachers involved in the study stated they use the workbooks, they did not use them in the classroom in a way that let learning actively as the Ministry of National Education suggests. The teachers were also revealed to have the activities done as homework. Odabaşı (2007), determined in her study that, instead of doing the activities with students in the classroom, the teachers frequently had the activities done as homework by reasoning insufficiency of the course periods.

Ince (2015), concluded in his study that a good number of the teachers had activities in the workbook done as homework. These results of the research in literature support this study. This common result of the studies indicates that this important course material which is to be employed in the classroom while handling subjects is constantly perceived as "a book for homework" because of the teachers' negative perspectives expressed by them and drawing the students' attraction. In this study, despite the students having negative perspective on the workbook, it was determined that there are students finding the workbook beneficial. These students were revealed to do the activities willingly as the activities are compatible with course subjects and reinforce the subjects they handle in the classroom. However, that the rate of these students (34.38%) is less than the rate of the students having negative perspective on the workbook reveals that the workbook is not fully adopted by the students.

The findings of the frequency of the students' using the workbook for social studies for the 7th grade reveal that the students use the workbook more when it is assigned as homework. That the rate of the students never using the workbook (20.43%) in a not-underestimated state draws attention. Students cannot be expected to do what they are not interested in and what they do not give importance willingly. It is not right to expect such a course material done unwillingly and perceived as drudgery to be used often. Love is the basis of learning. Unpopular things are not interesting. Thus, books handed out to students should lead them to enjoy and demand reading through their content, design and presentation (Kayabaşı, 2003). That the teachers do not use the workbook actively in the classroom is thought to be the most important reason for the students' putting the workbook aside. Teachers are the most significant role models for learners. If teachers attach importance to workbooks and employ them in the classroom, this problem will disappear to a large extent. Sönmez and Yıldırım (2015), determined in their study that the teachers claim that reasons such as insufficiency of the course periods, some activities' not meeting the acquisitions and some of the activities' requiring supplementary books cause them not to employ the workbook actively. These results of the research support this study. In this study, statements of the students involved in the study revealed that the students whose teachers employ the workbook regularly in the classroom use the workbook actively. The statement in the teachers' book for Turkish course prepared by the Ministry of National Education in 2006 as "the activities prepared to help the determined items in the curriculum be acquired and are suggested to be handled by applying a student-centered approach under the guidance of teachers" is significant in terms of revealing that activities in the workbook are required to be handled under the guidance of the teachers (MEB, 2006). Sönmez and Yıldırım (2015), concluded in their study that teachers' not appreciating activities in the workbook is another problem for use of the book and this hinders sufficient use of the workbook in the classroom.

In this study, it was concluded that some of the students (24.73%) do not want to do activities in the workbook for social studies course for the 7th graders and they get bored while doing these activities. The students were determined to find the activities uninteresting in terms of their content and form. It is understood that the teachers' negative statements towards the workbooks in the classroom cause the students to have a negative perspective on the activities. Kulantaş (2007), states that entertaining while learning promotes students' motivation, boring and constantly re-used activities cause students to become distracted and sleepy in courses. The researcher also states that students can keep their attention on courses for a long time and providing students with both entertaining and informative activities will increase their success. Ince (2015), concluded in his study that the 6th graders get bored with using the workbooks. Göçer (2010), concluded in his study that relevance of activities included in workbooks and to be handled by students to their aim and meaning should be checked but teachers do not check duly. The statement of some students as "the teacher does not already check" in this study indicates that both studies support each other from this aspect. Doğu (2010), concluded in his research that Turkish teachers did not examine activities in the workbook, they did not have enough knowledge on features the activities were to have and they could not express a clear opinion on the activities. The students were also determined to find activities in the workbook for social studies course for the 7th grade beneficial in this study. It is understood through the obtained findings that these students are the ones using the workbook more consciously. The students having this opinion were determined to have positive perspective on the workbook because the activities reinforce the subjects handled at school, enable them to notice their needs and lead them to search for new information. Aykaç (2007), states that activities the basis of the constructive approach have positive influence on promoting motivation of students for learning, activities motivate students and provokes curiosity, lead them to participate in the learning process effectively and all of these provide permanent and influential learning.

Based on the findings of this research, it was revealed that social studies teachers do not employ the workbook more in the classroom and generally make students do activities in the workbook as homework. Some of the teachers were found out to use activities in the workbook as a tool to grade and some were found out to hand out photocopies of different sources. That the teachers hand out photocopies of different publications instead of employing the workbook which is to be used in a compatible way with the course book in the classroom indicates that the workbook is not attached importance by the teachers. Teachers' behaving in that way is likely to cause these significant course materials to be regarded unimportant by students. From this point of view, it is revealed that the workbook is not used based on a suitable planning. Odabaşı (2007), concluded in her study that if activities in workbooks are handled under the guidance of teachers in the classroom, this will have positive influence on both permanent and influential learning and strong interaction in classroom. Aytekin and Pala (2013), concluded that teachers do not use the workbook as the Ministry of National Education suggests and that homework is given from this significant educational material which is to be used in the classroom is the most important obstacle for benefit expected from the book. In this study, based on students' opinions, some social studies teachers were concluded to employ the workbook during the course time and some were concluded to employ it at the end of each unit or subject.

The following suggestions are submitted based on results of the research:

- Social studies teachers can be given an in-service training to actively use of the workbook for social studies.
- Activities in the workbook can be made interesting and diversified.
- The workbook can be combined with the course book.
- The course period for social studies can be increased to leave more time for the workbook in the classroom.
- The workbooks can be updated.
- Scientific studies on teachers' perspectives on workbooks can be done.
- Teachers should check activities assigned as homework regularly.

Türkçe Sürüm

Giriş

Yaşadığımız yüzyılda bilimsel ve teknolojik alanda meydana gelen hızlı değişim ve dönüşüm hayatımızın neredeyse her anını etkilemektedir. Bilgi birikiminin artması ile birlikte sanayi, savunma, ekonomi, teknoloji, sanat ve eğitim alanında baş döndürücü gelişmeler yaşanmaktadır. Ülkemiz özellikle son dönemde yakaladığı gelişme hızıyla gelişmiş ülkeler arasında yerini almaya hazırlanmaktadır. Elbette ki her alandaki değişimin temelinde kaliteli bir eğitim anlayışı yatmaktadır. Uzman kadroların olduğu, yeniliklere ayak uydurabilen ve bunları içselleştirebilen bir bakış açısının eğitim dünyasında olması diğer alanları da birebir etkilemektedir. Ülkedeki eğitim anlayışının günün koşullarına ayak uydurabilmesi, değişime ve dönüşüme açık olması gerekir. Ülkemizde geçmiş dönemlerde uygulanan ancak günün koşullarına cevap veremeyen eğitim anlayışından uzaklaşılmasıyla birlikte eğitim hayatımızda birtakım değişiklikler meydana gelmiştir. Günümüz bireyinin geleneksel, öğretmen merkezli, sınırlı yöntemlere bağlı eğitim programlarıyla gelişmesi ve toplum beklentisini karşılayacak özelliklere sahip olabilmesi şüphesiz imkânsızdır. Bugün gelişmiş toplumların yetişen bireylerden beklentisi sorgulayan, sorunlara karşı duyarlı olan, çözüm bulmaya odaklı, yaratıcı ve eleştirel düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerine sahip kişiler olmaları yönündedir (Palandökenlier, 2008). Ülkemizde bu doğrultuda 2004 yılından itibaren eğitim hayatımızda yerini almaya başlayan yapılandırmacı sistem ile birlikte eğitim anlayışı değişikliğe uğramış ve kendisini yenilemiştir. Eski anlayışta otokratik bir bakış açısı bulunurken öğrenci pasif ve sadece alıcı durumda yer alıyordu. Öğretmen ise öğretim faaliyetinin tam merkezinde ve aktif olarak yer alıyordu. Yapılandırmacı sistem ile birlikte öğretmen rehber rolünü üstlenip öğrenci aktif hale gelmiştir. Yeni programda belirtilen amaçlara ulaşılabilmesi ve öğrencilere istenilen becerilerin kazandırılması için eğitim ortamlarının ve bu ortamlarda kullanılacak araç gereçlerin yapılandırmacı yaklaşıma uygun olması gerekmektedir. Bu durumda, öğretim amacıyla kullanılan kaynakların programda belirtilen yaklaşıma uygun olarak hazırlanması gereklidir (İzmirligil, 2008). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından her öğretim yılı başında öğretmenlere kılavuz kitaplar, öğrencilere ise her ders için ders kitaplarının yanında çalışma kitapları verilmektedir. Öğrenci çalışma kitapları öğrenciyi merkeze alan öğrencinin aktif katılımını sağlayarak öğretimi daha etkin hale getiren yardımcı kitaplardır. Çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin nasıl kullanılacağıyla ilgili öğretmen kılavuz kitaplarında yönlendirmeler yer almaktadır (İnce, 2015). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında okutulacak ders kitaplarının yarışma yoluyla hazırlanmasına ilişkin şartnamenin 9. maddesinde öğrenci çalışma kitabı ile ilgili olarak şu bilgilere yer verilmiştir:

- Öğretim programlarında yer alan amaçlar doğrultusunda öğrencilere bilgi ve beceri kazandırılmasında yardımcı olacak ve öğrenmeyi pekiştirecek unsurlara yer verilir.
- Öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla öğrencinin ilgisini çekecek çeşitli örnekler, konularla ilgili öğrenmeyi destekleyici ve günlük hayatla ilgisini kurabileceği çalışmalara yer verilir.
- Dersin özelliğine göre her konu işlendikten sonra o konuda amaçlanan bilgi, beceri, değer ve tutumların kazandırılıp kazandırılmadığını ölçen çalışmalara ve değerlendirmelere yer verilir.
- Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmede yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen konular ve ünitelerle ilgili elektronik posta adresleri ve okuma kaynaklarına yer verilir.
- Dersin özelliğine göre uygulama ve işlem sonucunun yazılacağı çizelgelere, bilgi ve veri tablolarına, şekil, grafik, kroki, şablon, harita, plan, resim, levha, fotoğraf, videokaseti, ses kaseti, slayt, CD, DVD, VCD ve benzeri öğretimi destekleyici materyallere yer verilebilir (MEB, 2006).

Öğrenci çalışma kitapları, derse hazırlık sürecinde ve konuların işleniş sırasında öğrenci çalışmalarına katkı sunduğu gibi aynı zamanda ders sonrası içinde öğrenci çalışmalarına yön verebilecek bir öğretim materyali olarak değerlendirilebilir (Kılıç & Seven, 2006). Uygulamada öğrenci çalışma kitabı, ders sonrası

öğrenilenlerin tekrarını sağlayan bir kaynak olarak görülse de öğretim süreci içerisinde öğrencilere çalışmalarıyla ilgili rehberlik etme rolü de bulunmaktadır (Demirel & Seferoğlu, 2001). Bu kitaplar ayrıca öğrencilerin öğrenme sürecine aktif olarak katılmalarına fırsat veren bir “kitap-defter” işlevi görmektedir (Kabapınar, 2009). Çalışma kitaplarında genellikle davranışsal hedefler, kullanıcının uyması gereken yönergeler, öğrenmeyi kolaylaştıracak etkinlikler ve değerlendirme soruları yer alır. Ayrıca aydınlatıcı resimlere, şema ve grafiklere yer verilir (Erden, 1997). Çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler bilgi, beceri ve tutum kazandırma noktasında öğretmene kolaylık sağlamaktadır (Komisyon, 2010).

Alan yazında öğrenci çalışma kitapları ile ilgili bazı çalışmalar bulunmaktadır. Doğu (2010), yaptığı çalışmada Türkçe öğretmenlerinin öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin özellikleri hakkında daha çok kararsız kaldıkları sonucuna ulaşmıştır. Yazar bu bulgudan hareketle öğretmenlerin çalışma kitabında verilen etkinlikleri yeterince incelemediklerini ve etkinliklerin taşınmaları gereken özellikler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını tespit etmiştir. Baki (2012), ilköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğrenci çalışma kitaplarının kullanım durumunu öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelediği çalışmada uygulamada karşılaşılan çeşitli sorunlar olduğunu tespit etmiştir. İlköğretim II. kademe sosyal bilgiler dersinde çalışma kitabının gerektiği şekilde kullanılmadığı, çalışmaya katılan öğretmenlerin büyük bir bölümünün çalışma kitaplarını kullandıklarını ifade etmiş olmalarına rağmen çalışma kitaplarının MEB’in önerdiği şekilde aktif öğrenmeyi sağlamaya yönelik olarak kullanmadıkları, etkinlikleri daha çok ev ödevi olarak yaptıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin bir kısmının çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin bazılarının kazanımlarla ilişkili olmadığını düşündükleri tespit edilmiştir. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (2008), tarafından ilköğretim düzeyinde okutulan ders kitaplarının mevcut durumunun öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirildiği çalışmada ilköğretim II. kademe sosyal bilgiler öğrenci çalışma kitaplarının öğretmenler tarafından genel olarak yeterli görülmediği ortaya çıkmıştır. Palandökenler (2008), yaptığı çalışmada araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğunun 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler çalışma kitaplarındaki etkinliklerin yaratıcı düşünmeyi olumlu yönde etkilediği görüşünde olduklarını tespit etmiştir. Öğretmenlerin bir kısmının gerek okulda gerekse evde materyal sıkıntısı, teknolojik yetersizlikler ve sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının çalışma kitaplarındaki etkinliklerin uygulanmasını ve etkinliklerin değerlendirilmesini engellediği, kimi etkinliklerinde öğretmen ve öğrenciler tarafından anlaşılmadığı ortaya çıkmıştır. Akdağ (2008), yaptığı çalışmada ilköğretim 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı konusunda olumsuz görüşlere sahip olduklarını tespit etmiştir. Olumsuz görüş bildiren öğrencilerin kitapların anlaşılabilirliğini düşük bulduğu, etkinliklerdeki soruları zor buldukları tespit edilmiştir. Öğrencilerin çalışma kitabının amacını kavrayamadıkları ve etkinlikleri yapmayı sevmedikleri ortaya çıkmıştır.

Çelik ve Katılmış (2010), yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin ders ve çalışma kitaplarındaki içerik ve görsellerden kaynaklanan olumsuzlukların öğrenci başarısı üzerinde olumsuz etkileri olduğunu bunun da derse yönelik kazanımların edindirilmesi noktasında sıkıntılar yarattığı görüşünde olduklarını tespit etmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin etkinliklerin fazla sayıda olması nedeniyle dersi planlama noktasında sıkıntılar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Kaya, Artvinli ve Önal (2007), 4., 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğrenci çalışma kitaplarının beceri ve değerleri gerçekleştirebilme düzeylerini inceledikleri çalışmalarında çalışma kitaplarındaki beceri ve değer kazandırmaya yönelik olan etkinliklerin nicelik, nitelik ve yöntem bakımından yeterli olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Odabaşı (2007), 4. sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarını öğretmen görüşlerine göre incelediği çalışmada öğretmenlerin çalışma kitabında yer alan etkinlikleri uygulamada güçlükler yaşadıklarını tespit etmiştir. Öğretmenlerin çalışma kitaplarındaki etkinlikleri yetersiz buldukları ve bazı düzeltmeler yapılması gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin ders saatlerinin yetersizliğini gerekçe göstererek etkinlikleri çoğu zaman ev ödevi olarak verdikleri ortaya çıkmıştır. Çalışma kitaplarından beklenen faydanın sağlanabilmesi etkili bir şekilde sınıf içinde kullanılmasına bağlıdır. Buradan hareketle çalışma kitaplarının hem içeriğinin hem de kullanım durumlarının değerlendirilmesi önem arz etmektedir. Literatürde yukarıda belirtilen çalışmaların dışında farklı branşlarda öğrenci çalışma kitapları ve ders kitapları ile ilgili araştırmalar bulunmaktadır.

Güven (2010), ilköğretim hayat bilgisi dersi ders ve öğrenci çalışma kitaplarını öğretmen görüşlerine göre incelemiş, Bakar, Keleş ve Koçakoğlu (2009), öğretmenlerin MEB 6. sınıf fen ve teknoloji dersi kitap setleriyle ilgili görüşlerini, Sönmez ve Yıldırım (2015), 8. sınıf T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitabı hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini incelemiş, Kulantaş (2007), 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğrenci ders ve çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitaplarını, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelemiş, Hayırsever (2010), sosyal bilgiler ders kitabı, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarını sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen temel beceriler açısından değerlendirmiş, Gömleksiz, Kılınç ve Cüro (2011), öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin öğrenme sorumluluğunu geliştirmeye etkisini incelemiş, Demirci ve Albuz (2010), 2006 ilköğretim müzik dersi öğretim programına dayalı olarak hazırlanan öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının uygulamadaki görünümünü, Göçer (2011), ilköğretim ikinci kademe kullanılan Türkçe öğrenci çalışma kitaplarının işlevselliğini, İnce (2015), ortaokul fen ve teknoloji öğretiminde kullanılan çalışma kitaplarının kullanım durumunu öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmiş, Baran (2015), 8. sınıflarda okutulan Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarının yapılandırıcılığa uygunluğunu, İzmirli (2008), ilköğretim matematik ders ve öğrenci çalışma kitaplarını yapısalci yaklaşım açısından incelemiştir. Bu araştırmada ise 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi çalışma kitaplarına ilişkin bakış açısı ve sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarının (Bundan sonra ÖÇK olarak bahsedilecektir.) uygulamadaki durumu ortaya konulmak istenmiştir.

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizi kısımlarına yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden araştırmanın doğasına uygun olan “olgubilim deseni” kullanılmıştır. Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2014). Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler veya gruplardır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Bu çalışmada öğrenci çalışma kitaplarını 5. sınıftan 7. sınıfa kadar üç yıl süre ile kullanma tecrübesine sahip olan 7. sınıf öğrencilerinin bu kitaplarla ilgili fikirlerini daha iyi ifade edebilecekleri düşünülerek olgubilim deseni tercih edilmiştir. Bu yöntemde kullanılan başlıca veri toplama aracı ise görüşmedir. Bu çalışmada 7. sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerin sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabına ilişkin görüşleri incelenmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu Adıyaman il merkezinde 3 ortaokulda 7. sınıfta öğrenim gören 93 öğrenciden oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu araştırmadaki verilerin güvenilirliği açısından örnekleme yer alan katılımcıların gönüllü olmasına özen gösterilmiştir. Araştırmada 7. sınıf öğrencilerinin seçilmesinin sebebi ise bu öğrencilerin sosyal bilgiler öğrenci çalışma kitaplarını 3 yıl kullanıp bu konuda tecrübe sahibi oldukları düşünülmüştür.

Tablo 1’de araştırmaya katılan öğrencilere ait demografik bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin %45.16’sı kız; %54.84’ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 1.
Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri.

Cinsiyet	f	%
Kız	42	45.16
Erkek	51	54.84
Toplam	93	100.00

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Bu teknikte, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir (Türnüklü, 2000). Çalışma grubunda yer alan öğrencilerden araştırma kapsamı dâhilinde verilerin elde edilmesi için yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun oluşturulması sürecinde alan yazın taranmış ve geliştirilen sorular kapsam geçerliliği için uzman görüşlerine sunulacak hale getirilmiştir. Görüşme formu sosyal bilgiler öğretimi alanında uzman bir öğretim üyesine, ölçme değerlendirme alanında çalışmaları bulunan bir başka öğretim üyesine sunulmuştur. Öğretim üyelerinin görüşleri alındıktan sonra görüşme formundan 1 soru çıkartılıp 1 soruda da değişiklik yapılarak forma son şekil verilmiştir. Soruların geçerliliğini belirlemek amacıyla örneklem dışındaki 11 öğrenci ile ön uygulama yapılmıştır. Uygulamada soruların anlaşılıp içeriği dışında bir konuya değinmediği belirlendikten sonra örneklem grubuna uygulanmıştır. Görüşmede öğrencilere toplam 4 soru yöneltilmiştir. Elde edilen veriler daha sonra araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Olgubilim araştırmalarında veri analizi, yaşamları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu araştırmada verilerin çözümlenmesinde betimsel çözümlene tekniği kullanılmıştır. Betimsel çözümlene tekniğinde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Nitel araştırmalarda geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu olduğu biçimiyle ve yansız olarak gözlemesidir (Yıldırım & Şimşek, 2006). Bu çalışmada araştırmaya katılan öğrencilere açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formları dağıtılmış öğretmenlerden ve okul idarelerinden izin alınarak öğrencilerin sorulara iki ders saati içerisinde cevap vermeleri istenmiştir. Verilerin toplanması aşamasında araştırmacı sınıfta bulunarak öğrencilerin sorularına cevap vermiştir. Verilerin toplanması işlemi 3 gün sürmüştür. Bu çalışmada araştırmaya katılan öğrencilerin görüşleri olduğu gibi ve yansız olarak değerlendirilmiştir. Bu araştırmada elde edilen verilerden yola çıkılarak oluşturulan temalar ve alt temaların altına giren tüm ifadelerin frekans ve yüzdeleri alınarak tablolar halinde gösterilmiştir.

Görüşme tekniğinde veri toplama aracı olarak görüşmeci kullanıldığından güvenilirlik, görüşmeciye bağlı olarak incelenir (Türnüklü, 2000). Bu durumda araştırmacı aynı veri setini kodlar ve ortaya çıkan kodlama benzerliklerini ve farklılıklarını sayısal olarak karşılaştırarak bir güvenilirlik yüzdesine ulaşılır (Yıldırım & Şimşek, 2000). Bu çalışmada araştırmacı dışında nitel çalışmaları bulunan alanda uzman bir öğretim üyesi tarafından ayrı ayrı yapılan betimsel analizin ilk adımında analiz için bir çerçeve oluşturulmuş, ikinci adımda ise kavramsal kodlar belirlenerek verilerin tanımlanması sağlanmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles & Huberman'ın güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Araştırmacı ve öğretim üyesinin kodlama benzerlikleri ve farklılıkları "Güvenilirlik=((Görüş Birliği):(Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı))x100" (Miles & Huberman, 1994). Formülü ile karşılaştırılarak %81.00 uyum yüzdesine ulaşılmıştır. Veriler, uyum gösteren bu kodlara göre işlenmiştir. Burada elde edilen sonuç araştırma için güvenilir kabul edilmiştir. Betimsel çözümlenmede, görüşülen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen

bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2005). Bu çalışmada yer yer görüşmecilerin çarpıcı olan görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Alıntılarda kullanılan görüşmeci isimleri araştırmacı tarafından verilen kod isimlerdir. Kız öğrenciler için “KÖ”; erkek öğrenciler için “EÖ” kodları kullanılmıştır.

Bulgular

Ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabına ilişkin algılarından elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 2.
Öğrencilerin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi ÖÇK'ya İlişkin Görüşleri.

Tema	Alt Tema	f
Öğrencilerin ÖÇK'ya bakış açısı	Olumlu bakış açısına sahip olanlar	
	Konuları pekiştirmeme yardımcı oluyor	11
	ÖÇK'nın faydalı olduğuna inanıyorum	9
	MEB veriyse iyidir	4
	ÖÇK'yı yapmak konu tekrar gibi oluyor	4
	Araştırmaya yönlendiriyor	2
	Eksikliğimi fark edebiliyorum	1
	Olumsuz bakış açısına sahip olanlar	
	Sürekli ödev olarak verilmesi sıkıcı	31
	Sözlü notu için yapıyorum	16
	Zaman kaybı	5
	Test olsa isteyerek yaparım	4
	Önemli olsa öğretmen sürekli kullanırdı	4
	ÖÇK'yı ciddiye almıyorum	3
	Bu kitaplar gerekli değil Öğretmen bile gereksiz diyor	2
	Ek bilgi vermiyor	1
	Bu kitaplar gereksiz	1

Tablo 2’de öğrencilerin ÖÇK’ya ilişkin görüşlerinden elde edilen veriler yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir bölümünün (olumsuz görüşlerin toplam yüzdesi %73.24) sosyal bilgiler ÖÇK’ya karşı olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları görülmektedir. Öğrencilerin ÖÇK’ya faydalı bir kaynak gözüyle bakmadıkları, öğretmenlerinin vereceği sözlü notunun yüksek olması veya ödev olarak verildiği için zorunluluktan kaynaklı ve istemeden etkinliklerini yaptıkları bir kitap olarak gördükleri söylenebilir. Bu anlamda EÖ 26 kodlu öğrencinin görüşü şu şekildedir: “Öğrenci çalışma kitabının faydalı olduğuna inanmıyorum. Test kitaplarından ve diğer kaynaklardan soru çözmek daha kolay oluyor. Çalışma kitapları bence zaman kaybı başka bir şey değil.” katılımcılardan elde edilen verilerden en ilgi çekici olanı ise KÖ 21 kodlu öğrencinin “Öğretmen bile gereksiz gördüğünü söylüyor.” ifadesi durumun vehametini ortaya koymasından önemlidir.

KÖ 29 kodlu öğrencinin “Öğretmenlerimiz kırtasiyelerde satılan kitapları almamızı öneriyor. Demek ki öğrenci çalışma kitapları çok da önemli değil. 8. sınıfta gireceğimiz sınavda etkinlikler sorulmuyor ki test soruluyor. TEOG sınavlarında daha çok test çözen yüksek puan alıyor.” Görüşü öğretmenlerinde ÖÇK hakkında olumsuz görüşe sahip olduklarını ortaya koymasından önemlidir. ÖÇK’ya karşı olumlu bakış açısına sahip olan öğrencilerin çalışma kitabının ders konularıyla örtüşmesi ve sınıfta işledikleri konuları pekiştirmesi yönüyle önemsedikleri görülmektedir. Bu anlamda EÖ 11 kodlu öğrencinin görüşü şu şekildedir: “İşlediğimiz konuları pekiştirmeme yardımcı oluyor. Etkinlikleri yapmak konuların tekrarı gibi oluyor.”

Tablo 3.
Öğrencilerin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi ÖÇK'yi Kullanma Sıklıkları.

Tema	Alt Tema	f
Öğrencilerin ÖÇK'yi kullanma sıklıkları	Kullanıyorum	
	Derste bazen kullanıyoruz	12
	Öğretmen sınıfta etkinlikleri düzenli yaptırıyor	6
	Öğretmen vermese de kendim evde yapıyorum	1
	Kullanmıyorum	
	Hiç kullanmıyoruz	19
	Öğretmen zaten kontrol etmiyor	7
	Evde bir köşede öylece duruyor	1
	Tatillerde bizi boş bırakmamak için yaptırıyorlar	1
	Öğretmen söylemezse okula hiç getirmem	1

Tablo 3'te öğrencilerin sosyal bilgiler dersi ÖÇK'yi kullanma sıklıklarına ilişkin görüşlerinden elde edilen veriler yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal bilgiler ÖÇK'yi kullanım sıklıklarına ilişkin veriler değerlendirildiğinde ÖÇK'yi hiç kullanmayan öğrencilerin oranının (%20.43) azımsanmayacak düzeyde olduğu dikkat çekmektedir. Bu anlamda EÖ 36 kodlu öğrencinin görüşü şu şekildedir. "Ders sırasında ÖÇK'yi hiç kullanmıyoruz. Çoğunlukla kaynak kitaplardan faydalanıyoruz ya da öğretmenimizin hazırladığı fotokopileri kullanıyoruz." öğrencilerin ÖÇK'yi ders sırasında etkin bir şekilde kullanmalarının ÖÇK'nin öğrencilerin gözünde ikinci plana atılmasındaki en büyük sebep olduğu düşünülmektedir. KÖ 8 kodlu öğrencinin "Bazen ders sırasında öğretmenimiz bize "5 dakikada şurayı çözün" diyor. Çözdükten sonra teker teker kaldırıyor. Bazı soruları yanlış yaptığımızda öğretmenimiz açıklıyor." görüşü durumu ortaya koymaktadır. ÖÇK'yi etkin bir şekilde kullanan öğrencilerin dersin işleniş sırasında ÖÇK'yi kullanan öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin bu önemli ders materyaline bakış açısının olumlu veya olumsuz olmasında asıl faktörün öğretmenlerin ÖÇK'ya bakış açısı olduğu söylenebilir. EÖ 29 kodlu öğrencinin "Öğretmen söylemezse okula hiç getirmem." görüşü durumu özetlemektedir.

Tablo 4.
Öğrencilerin Sosyal Bilgiler 7. Sınıf ÖÇK'da Yer Alan Etkinliklere İlişkin Görüşleri.

Tema	Alt Tema	f
Öğrencilerin etkinliklere bakış açıları	Faydalı	
	Konuları anlamamı kolaylaştırıyor	15
	Etkinlikleri isteyerek yapıyorum	13
	Konuları tekrar etmemi sağlıyor	5
	Ders sırasında yapınca daha iyi oluyor	2
	Yeni şeyler öğrenmek hoşuma gidiyor	1
	Eğlenceli olanları yapıyorum	1
	Faydası yok	
	Etkinlikleri yaparken sıkılıyorum	23
	Etkinlikler derse olan ilgimi artırmıyor	4
	Bazı etkinlikleri anlamıyorum	3
	Bazı etkinlikler anlaşılıyor	3
	Görsel öğeler az, ilgimi çekmiyor	2
	Bir sürü bilgi isteniyor	2
Zaman kaybı	2	
Test olsa daha iyi olur	1	

Tablo 4'te öğrencilerin sosyal bilgiler ÖÇK'da yer alan etkinliklere ilişkin görüşlerinden elde edilen veriler yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin önemli bir kısmının (%54.81) sosyal bilgiler ÖÇK'da yer alan etkinlikleri çeşitli sebeplerle yapmak istemedikleri veya zorunlu sebeplerden (not korkusu) yaptıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum ile ilgili KÖ 17 kodlu öğrencinin görüşü şu şekildedir: “Çok sıkıcı bulduğum için istemeyerek yapıyorum. Bazı etkinlikleri severek yapınca konuyu anlayabiliyorum; ama onun dışında biraz zorlanıyorum.” öğrencilerin etkinlikleri yapmaktan sıkılmaları, etkinliklerin ilgililerini çekmemesi, etkinlikleri eğlendirici bulmamaları gibi sebepler öne sürerek etkinliklere karşı olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları anlaşılmaktadır. EÖ 39 kodlu öğrencinin “Etkinlikler bazen bana hiçbir şey bilmiyorum hissi uyandırıyor; çünkü saçma sorular var.” görüşü bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu olumsuz bakış açısına sahip olan öğrencilerin dışında ÖÇK'da ki etkinlikleri faydalı bulan öğrencilerin de olduğu görülmektedir. Bu öğrencilerin ÖÇK'yi daha bilinçli kullanan öğrenciler olduğu elde edilen verilerden anlaşılmaktadır. Bu görüşe sahip öğrenciler etkinliklerin konuları pekiştirmede onlara yardımcı olduğu, eksikliklerin farkına varmalarını sağladığı ve yeni bilgiler edinmelerine yardımcı olduğu şeklinde değerlendirme yaptıkları görülmüştür. EÖ 31 kodlu öğrencinin görüşü şu şekildedir: “Bazı etkinlikleri yapınca konuyu tekrar etmiş gibi oluyorum.”

Tablo 5.
Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin ÖÇK'yi Kullanma Biçimlerine İlişkin Değerlendirmeleri.

Tema	Alt Tema	f
Öğrencilerin öğretmenlerinin ÖÇK'yi kullanma biçimlerini değerlendirmeleri	Derste	
	Öğretmenimiz derste sürekli kullanıyor	7
	Ara sıra kullanıyoruz	5
	Ünite bitince öğretmen yaptırıyor	4
	Dönem sonu yaptırıyor	1
	Ders dışında	
	Ödev olarak veriliyor	36
	Sözlü notu için yaptırıyor	6
	Öğretmende gereksiz olduğunu bildiği için kullandırtmıyor	2
	Öğretmen ÖÇK yerine bazen fotokopi veriyor	2
Kitap boş kalmasın diye yaptırıyor	1	

Tablo 5'te öğrencilerin ÖÇK'yi kullanma biçimlerine ilişkin görüşlerinden elde edilen veriler yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrenciler öğretmenlerinin ÖÇK'yi kullanma biçimlerine ilgili olarak etkinliklerin daha çok ödev olarak verildiğini, dersin işleniş sırasında ÖÇK'yi kullanmadıklarını belirttikleri ortaya çıkmıştır. EÖ 47 kodlu öğrencinin görüşü şu şekildedir: “Öğretmenimiz ödev olarak veriyor. Derste kullanılmayıp ödev olarak verilmesi benim canımı sıkıyor. Çalışma kitaplarının kaldırılmasını istiyorum.” bazı öğretmenlerin ÖÇK'da yer alan etkinlikleri not vermek için kullandıkları öğrenci ifadelerinden anlaşılmaktadır. KÖ 7 kodlu öğrencinin bu konudaki görüşü şu şekildedir: “Derste işlediğimiz konunun etkinliği ödev olarak veriliyor. Belirlenen bir günde okula getiriyoruz görevli olan arkadaşlarımız kontrol ediyor. Öğretmenimizde dönem sonunda yaptığımız ödevlerle ilgili bize sözlü notu veriyor.” bazı öğretmenlerin etkinlikler yerine farklı kaynaklardan fotokopiler vererek öğrencileri ödevlendirdikleri tespit edilmiştir. Bu davranışın ÖÇK'yi öğrencilerin gözünde önemsiz hale getiren sebeplerden biri olduğu ileri sürülebilir. Bazı öğretmenlerin dersin işleniş sırasında ÖÇK'yi kullandıkları, bazılarının konu veya ünite bitimi sırasında kullandıkları ortaya çıkmıştır. Ders kitabı ile uyumlu olarak kullanılması gereken öğrenci çalışma kitabının uygun bir planlama ile kullanılmadığı anlaşılmaktadır. KÖ 32 kodlu öğrencinin görüşü şu şekildedir: “Öğretmenimiz genelde kullanmıyor. Gereksiz bulduğu için olabilir. Kullandığımız zamanda bence bize çok fazla bir şey kazandırmayacak.” öğretmenlerin genel olarak ÖÇK'yi amacı dışında kullandıkları ve ÖÇK'ya gereken önemi vermedikleri söylenebilir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular 7. sınıf öğrencilerinin büyük bir bölümünün (%75.24) sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitabı ile ilgili olumsuz bir bakış açısına sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin ÖÇK'yi faydalı bir kaynak olarak görmedikleri, kendilerine ödev olarak verilmesi veya öğretmenlerinin vereceği sözlü notunun yüksek olması gibi zorunluluktan kaynaklı ve etkinliklerini istemeden yaptıkları bir kitap olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen verilerden en ilgi çekici olanı ise bir öğrencinin “Öğretmen bile gereksiz gördüğünü söylüyor.” ifadesi durumun vehametini ortaya koyması açısından önemlidir. Sönmez ve Yıldırım (2015), yaptıkları çalışmada öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin ev ödevi şeklinde öğrencilere verilmesinin çalışma kitaplarının hazırlanış amaç ve felsefesine uygun olmadığını ve öğrencilerin çalışma kitabındaki etkinlikleri önemsiz bulduğu izleniminin kitabın kullanımı açısından farklı bir probleme de sebep olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aytekin ve Pala (2013), yaptıkları çalışmada öğretmenlerin büyük bölümünün öğrenci çalışma kitaplarını kullandıklarını ifade etmiş olmalarına rağmen ÖÇK'yi MEB'in önerdiği şekilde sınıf içinde aktif öğrenmeyi sağlamaya yönelik olarak kullanılmadıklarını bunun yerine çalışma kitabındaki etkinlikleri daha çok ev ödevi olarak yaptırdıkları sonucuna ulaşmıştır. Odabaşı (2007), yaptığı çalışmada öğretmenlerin ders saatlerinin yetersizliğini gerekçe göstererek etkinlikleri sınıfta öğrencilerle birlikte yapmak yerine ev ödevi olarak verdiklerini tespit etmiştir.

İnce (2015), yaptığı çalışmada öğretmenlerin büyük çoğunluğun ÖÇK'da yer alan etkinlikleri ev ödevi olarak verdiği sonucuna ulaşmıştır. Alan yazındaki araştırmalardan çıkan bu sonuçlar bu çalışmayı desteklemektedir. Çalışmalarda ortaya çıkan bu ortak sonuç sınıf içinde konu işlenirken kullanılması gereken bu önemli ders materyalinin öğretmenlerin sözlerine yansıyan ve öğrencilerin de dikkatini çeken olumsuz bakış açıları nedeniyle ÖÇK'nin öğrencilerin gözünde sürekli bir “ödev yaptırma kitabı” gibi algılandığını göstermektedir. Bu araştırmada ÖÇK'ya karşı olumsuz bakış açısına sahip olan öğrencilerin yanında ÖÇK'yi faydalı bir kaynak olarak gören öğrencilerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin etkinlikleri ders konularıyla örtüşmesi ve sınıfta işledikleri konuları pekiştirmesi yönüyle isteyerek yaptıkları ortaya çıkmıştır. Ancak bu öğrencilerin oranının (%34.38) ÖÇK'ya olumsuz bakan öğrencilerden az olması ÖÇK'nin öğrenciler tarafından tam olarak benimsenmediğini ortaya koymaktadır.

Bu araştırmaya katılan öğrencilerin 7. sınıf sosyal bilgiler ÖÇK'yi kullanım sıklıklarına ilişkin bulgular öğrencilerin ÖÇK'yi daha çok ödev verildiğinde kullandıkları ortaya koymaktadır. ÖÇK'yi hiç kullanmayan öğrencilerin oranının (%20.43) azımsanmayacak düzeyde olduğu göze çarpmaktadır. Öğrencilerin ilgi duymadığı, önemsemediği şeyleri isteyerek yapmaları beklenemez. Bu şekilde isteksiz yapılan ve angarya olarak algılanan bir ders materyalinin sık sık kullanılmasını beklemek doğru değildir. Öğrenmenin temelinde sevgi yatar. Sevilmeyen şeylere ilgi duyulmaz. Bu nedenle öğrencilere verilen kitaplar içerik, tasarım ve sunuş yöntemleri ile okumayı sevmeye ve istemeye yönlendirmelidir (Kayabaşı, 2003). Öğretmenlerin ÖÇK'yi ders işleniş sırasında etkin bir şekilde kullanmamalarının çalışma kitabının öğrencilerin gözünde ikinci plana atılmasındaki en büyük sebep olduğu düşünülmektedir. Çocuk için en önemli rol model öğretmendir.

Öğretmenler çalışma kitaplarını önemseyici tavırlar sergilerse ve derste ÖÇK'yi olması gerektiği şekilde kullanırlarsa bu sorun büyük ölçüde ortadan kalkacaktır. Sönmez ve Yıldırım (2015), yaptıkları çalışmada öğretmenlerin çalışma kitabını etkin olarak kullanmamalarına gerekçe olarak ders saatinin yetersizliğini, bazı etkinliklerin kazanımları karşılamamasını, etkinliklerin bazılarının ek kaynak gerektirmesi gibi sebepler ileri sürdüklerini tespit etmiştir. Araştırmalardan ortaya çıkan bu sonuçlar bu çalışmayı destekleyici niteliktedir. Bu çalışmada ÖÇK'yi etkin bir şekilde kullanan öğrencilerin öğretmenlerinin de derste ÖÇK'yi olması gereken şekilde kullandıkları çalışmaya katılan öğrencilerin ifadelerinden ortaya çıkmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2006 yılında hazırlanmış olduğu Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitabında “programda belirlenen kazanımların edinilmesine yönelik hazırlanan etkinliklere, öğretmen rehberliğinde, öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla işlenmek üzere yer verilmiştir.” ifadesi ÖÇK'da yer alan etkinliklerin öğretmen rehberliğinde yapılmasının gerekliliğini ortaya koyması açısından önemlidir

(MEB, 2006). Sönmez ve Yıldırım (2015), yaptıkları çalışmada öğretmenlerin öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikleri beğenmemelerinin kitabın kullanımındaki bir başka sorun olduğunu bu durumun da kitabın derste gerektiği gibi kullanılmasını engellediği sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada öğrencilerin bir kısmının (%24.73) 7. sınıf sosyal bilgiler ÖÇK’da yer alan etkinlikleri yapmak istemedikleri bu etkinlikleri yaparken sıkıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin etkinlikleri içerik ve görsel açıdan ilgi çekici bulmadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin derslerde çalışma kitapları ile ilgili olumsuz ifadeler kullanmalarının öğrencilerin etkinliklere karşı olumsuz bir bakış açısına sahip olmalarına sebep olduğu anlaşılmaktadır. Kulantaş (2007), öğrenirken eğlenmenin öğrenci motivasyonunu arttırdığını, sıkıcı ve sürekli tekrar edilen etkinliklerin öğrencinin dersten kopmasına ve uyku haline sebep olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin dikkatini uzun süre ders üzerinde tutabileceği, onların hem eğlenmesini hem de öğrenmesini sağlayan etkinliklere yer verilmesinin öğrenci başarısını arttıracığı belirtmektedir. İnce (2015), yaptığı çalışmada 6. sınıf öğrencilerinin çalışma kitaplarının kullanımından sıkıldıkları sonucuna ulaşmıştır. Göçer (2010), yaptığı çalışmada ÖÇK’da yer alan ve öğrencilerce gerçekleştirilmesi gereken etkinliklerin amacına ve anlamına uygunluğunun kontrolünün de yapılması gerektiğini; ancak öğretmenlerin kontrolü olması gereken şekilde yapmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada da bazı öğrencilerin (7 öğrenci) “öğretmen zaten kontrol etmiyor.” ifadesi her iki çalışmanın bu yönüyle birbirini desteklediğini göstermektedir. Doğu (2010), yaptığı çalışmada Türkçe öğretmenlerinin çalışma kitabında yer alan etkinlikleri yeterince incelemediklerini, öğretmenlerin etkinliklerin taşınmaları gereken özellikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve etkinliklerle ilgili tam bir görüş belirtmedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada 7. sınıf sosyal bilgiler ÖÇK’daki etkinlikleri faydalı bulan öğrencilerin de olduğu tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin ÖÇK’yı daha bilinçli kullanan öğrenciler olduğu elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır. Bu görüşe sahip olan öğrencilerin etkinlikleri okulda işledikleri konuları pekiştirmesi, etkinlikler sayesinde eksikliklerinin farkına varmaları ve etkinliklerin yeni bilgiler edinmeleri konusunda onları araştırmaya sevk etmesi nedenleriyle ÖÇK’ya karşı olumlu bakış açısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Aykaç (2007), yapılandırmacı yaklaşımın temelinde yer alan etkinliklerin öğrencilerin öğrenmeye karşı motivasyonunu artırmada olumlu yönde etkide bulunduğunu, etkinliklerin öğrencileri motive edip onlarda merak duygusunu uyandırması, onları öğrenme sürecine etkili bir şekilde kattığını bütün bunların sonucunda kalıcı ve etkili bir öğrenmenin gerçekleştiğini belirtmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular sosyal bilgiler öğretmenlerinin ÖÇK’yı sınıfta konu işlenişi sırasında fazla kullanmadıklarını ve genelde öğrencileri çalışma kitabındaki etkinliklerle ilgili ödevlendirdikleri ortaya çıkmıştır. Bazı öğretmenlerin ÖÇK’da yer alan etkinlikleri not vermek için araç olarak kullandıkları, bazı öğretmenlerin ise çalışma kitabı yerine kendi hazırladıkları farklı kaynaklardan fotokopileri öğrencilere verdikleri tespit edilmiştir. Sınıfta konu işlenirken ders kitabı ile uyumlu bir şekilde kullanılması gereken çalışma kitabının yerine farklı yayınlardan fotokopi verilmesi çalışma kitabının öğretmenler tarafından önemsenmediğinin bir göstergesidir. Öğretmenlerin bu şekilde davranmaları önemli bir ders materyali olan çalışma kitaplarını öğrencilerin gözünde önemsiz hale getirebilir. Buradan hareketle çalışma kitabının uygun bir planlama ile kullanılmadığı ortaya çıkmaktadır. Odabaşı (2007), yaptığı çalışmada çalışma kitabındaki etkinliklerin sınıf ortamında öğretmenin rehberliğinde öğrencilerle birlikte yapılmasının hem öğrencilerde kalıcı ve etkili öğrenmenin gerçekleşmesine, hem de sınıf içi etkileşimin güçlenmesine büyük ölçüde olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Aytekin ve Pala (2013), öğretmenlerin ÖÇK’yı MEB’in önerdiği şekilde kullanmadıklarını aynı zamanda dersin işlenişi sırasında kullanılması gereken bu önemli eğitim materyalinden öğrencilerin sürekli ödevlendirilmesinin kitaptan beklenen faydanın sağlanmasındaki en büyük engel olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada bazı öğrencilerin ifadelerinden bazı sosyal bilgiler öğretmenlerinin dersin işlenişi sırasında, bazı öğretmenlerin ise konuların veya ünitelerin bitiminde ÖÇK’yı kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Sosyal bilgiler öğrenci çalışma kitabının aktif kullanımı için sosyal bilgiler öğretmenlerine hizmet içi eğitim verilebilir.
- Öğrenci çalışma kitabında bulunan etkinlikler çeşitlendirilerek ilgi çekici hale getirilebilir.
- Öğrenci çalışma kitabı sosyal bilgiler ders kitabı ile birleştirilebilir.
- Öğrenci çalışma kitabına derslerde daha fazla vakit ayırmak için sosyal bilgiler ders saati artırılabilir.
- Öğrenci çalışma kitapları güncellenebilir.
- Öğretmenlerin öğrenci çalışma kitaplarına bakış açılarıyla ilgili bilimsel çalışmalar yapılabilir.
- Ödev olarak verilen etkinliklerin kontrolü öğretmenler tarafından düzenli olarak yapılmalıdır.

References

- Akdağ, H. (2008). *İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen ve öğrenci açısından uygulama dönütleri (Konya ili örneği)*. Unpublished doctorate dissertation, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, N. (2007). İlköğretim programında yer alan etkinliklerin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (2), 19–35.
- Aytekin, S., & Pala, Ç. B. (2013). 6. ve 7. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 265-286.
- Bakar, E., Keleş, Ö., & Koçakoğlu, K. (2009). Öğretmenlerin MEB 6. sınıf fen ve teknoloji dersi kitap setleriyle ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 10 (1), 41-50.
- Baki, Ç. (2012). *6. ve 7. Sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarının kullanım durumlarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi (Rize örneği)*. Unpublished master's thesis, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Baran, H. İ. (2015). *8. Sınıflarda okutulan Türkçe dersi öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarının yapılandırmaçılığa uygunluğunun incelenmesi ve karşılaştırılması*. Unpublished master's thesis, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çelik, H., & Katılmış, A. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerindeki öğrenci başarısını etkileyen unsurlara ilişkin görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 22 128–153.
- Demirel, Ö., Seferoğlu, S., & Yağcı, E. (2001). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Doğu, Y. (2010). *İlköğretim altıncı sınıf Türkçe dersi öğrenci çalışma kitabındaki etkinliklerin uygulanabilirliğinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi. (Aksaray örneği)*. Unpublished master's thesis, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demirci, B., & Albuz, A. (2010). 2006 ilköğretim müzik dersi öğretim programına dayalı olarak hazırlanan öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının uygulamadaki görünümüne yönelik bir değerlendirme. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 247-267.
- EARGED. (2008). *İlköğretim okulu ders kitaplarının değerlendirilmesi*, Ankara: MEB Yayınları.
- Erden, M. (1997). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Göçer, A. (2010). İlköğretim ikinci kademedeki kullanılan Türkçe öğrenci çalışma kitaplarının işlevselliğinin belirlenmesi, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 5/4*, 116-1134.
- Gömlüksiz, M. N., Kılınc, H.H., & Cüro, E. (2011). Öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin öğrenme sorumluluğunu geliştirmeye etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 12 (4), 119-141.
- Güven, S. (2010). İlköğretim hayat bilgisi dersi ders ve öğrenci çalışma kitaplarını öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35 (156), 84-95.
- Hayırsever, F. (2010). *Sosyal bilgiler ders, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen temel beceriler açısından değerlendirilmesi*, Unpublished doctorate dissertation, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- İnce, F. (2015). *Ortaokul fen ve teknoloji öğretiminde kullanılan çalışma kitaplarının kullanım durumunun öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda incelenmesi*. Unpublished master's thesis, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- İzmirli, G. N. (2008). *İlköğretim matematik ders ve öğrenci çalışma kitaplarının yapısalci yaklaşım açısından değerlendirilmesi*. Unpublished master's thesis, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kabapınar, Y. (2009). Yeni öğrenme anlayışının ışığında sosyal bilgiler ders kitapları. Cemil Öztürk (Ed), *Sosyal bilgiler öğretimi: demokratik vatandaşlık eğitimi* (pp.367-401). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Kaya, N., Artvinli, E., & Önal, H. (2007). Sosyal bilgiler programına göre öğrenci çalışma kitaplarının beceri ve değerleri gerçekleştirilme düzeyi (pp. 2-11). I. Ulusal İlköğretim Kongresi, Ankara.
- Kayabaşı, B. (2003). *İlköğretim sosyal bilgiler ders kitapları ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Unpublished master's thesis, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kılıç, A., & Seven, S. (2006). *Konu alanı ders kitabı incelemesi*. (6. Eds), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Komisyon. (2010). *Hoş geldin öğretmenim*. Ankara: MEB Yayınları.
- Kulantaş, N. (2007). *4. ve 5. Sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğrenci ders ve çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitaplarının, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Unpublished doctorate dissertation, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- MEB. (2006). Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarında okutulacak ders kitaplarının yarışma yoluyla hazırlanmasına ilişkin şartname, *Tebliğler Dergisi*, 2563, 740-762.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. Thousandoaks, CA: Sage.
- Odabaşı, N. (2007). *Öğretmenlerin görüşlerine göre 4. sınıf Türkçe öğrenci çalışma kitabı etkinliklerinin kazanımları gerçekleştirme düzeyi (Nevşehir ili örneği)*. Unpublished master's thesis, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Sönmez, Ö. F., & Yıldırım, F. (2015). 8. Sınıf T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitabı hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (1), 17-36.
- Palandökenler, İ. (2008). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin yaratıcı düşünme becerisi açısından değerlendirilmesi*. Unpublished master's thesis, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: görüşme, *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi*, 6 (24), 543-560.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (2. Eds.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.